

YADDAŞ TARİXİMİZİN “QARA YANVAR DİALOQU”

Dünya cəmiyyətində mədəni dəyərlərdən ən alıcı mənə görə kitabdır. Bu mənada hər bir xalqın varlığı, milli kimliyi, dili, mədəniyyəti, özünəməxsusluq kimi mühüm amillərini minilliklər boyu yaşadan da məhz kitabdır. Çoxçəsidi mövzuları, ideya istiqamətləri, xarakterik xüsusiyyətləri ilə özəllik kəsb edən kitablar... İnsanı yetişdirən, formalaşdırıran, tərbiyələndirən qüdrətli vasitə, eləcə də düşüncəyə, təfəkkürə aydınlıq gətirən bilik mənbəyi... Əlbəttə, səhbət qeyd etdiyimiz keyfiyyətləri ilə cəmiyyət həyatında müstəsna əhəmiyyətə malik olan və bütün zamanlarda aktual səslənen kitablardan gedir. Və belə kitablar yetərincədir...

1990-ci ilin Qanlı Yanvar hadisələri və o məşum gecədən sonra açılan səhərlərin mənzərəsini, ağrılарını heç vəchlə unuda bilmirik. Və unutmagua haqqımız da yoxdur. Başqa bir tərəfdən, o günlər həm də xalqımızın qəhrəmanlıq tarixinin şanlı səhifəsi olaraq hər zaman yaddaşımızı közərdir. İllər ötdükcə bizdən uzaqlaşan (əslində yaddaşımızda həmişə qövr edən!) o günlər ədəbiyyat, mədəniyyət və incəsənətdə qələmə alınmış əsərlərin başlıca mövzusu oldu. Gənclərin, hər gələn yeni nəslin bu faciələrdən xəbərdar olması, müstəqilliyə aparan yolların tarixinin öyrənilməsində, vətənpərvərlik ruhunun aşılanmasında və mübarizlik əzminin yüksəlməsində həmin əsərlərin olduqca böyük təsiri, əhəmiyyəti vardır. Bu da aydındır ki, Vətən mövzusunun yaradıcılığının bütün növ və janrlarında işlənməsi, təsviri hər zaman aktualdır. Bu gün belə əsərlərin içərisində özünün məlumat zənginliyi, hadisələrin sistemli şəkildə xatırlanması və onlara düzgün qiymət verildiyini ehtiva etməsələ böyük əhəmiyyət kəsb edən “Qara Yanvar dialoqu”nu xüsusi qeyd etmək istəyirəm.

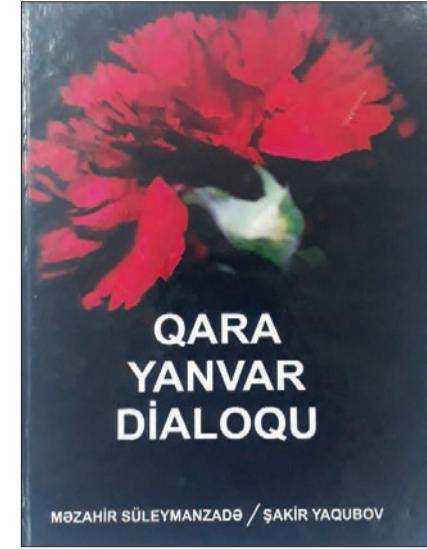
Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, həmin dövrdə bu hadisələrə ilk dəfə məhz ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi qiymət verdiyini yaxşı xatırlayıraq. Həmin hadisənin xalqımızın həyatında yaratdığı təbədülətlərlə münasibətini bildirən dünya şöhrətli siyasi xadimin adıçəkilən kitabda yer almış bu fikirlərinə diqqət yetirməyi də zəruri hesab edirik: “20 Yanvar 1990-ci il Azərbaycanın tarixində ən faciəli gündür. Ancaq eyni zamanda o gecə, o gün Azərbaycan xalqı öz qəhrəmanlığını, rəşadətini və şəhidlik zirvəsinə qalxa bilməsini bütün dünyaya nümayiş etdirdi”. Ümummilli liderin siyasi kursunu bütün sahələrdə böyük bacarıq və ləyaqətlə davam etdirən Prezident İlham Əliyev de 20 Yanvar hadisələrinə milli mücadilə prizmasından yanaşaraq bildirmişdir ki: “Azadlıq, müstəqillik uğrunda, Vətən uğrunda özərləri qurban verən şəhidlərimizin hamisini xatiresini həmişə qəlbimizdə yaşatmalıyıq. Hesab edirəm ki, bugünkü müstəqil, qüdrətli Azərbaycan xalqımızın ən böyük sərvətidir”. Bu iki qüdrətli şəxsiyyətin həmin tarixlə bağlı fikirlərinin kitabın üzqəbirğının içərisində proloq statusunda təqdimi nəşrin ideyasına bir möhtəşəmlik gətirmişdir.

Jurnalist tehqiqatlarının, sərrast, aydın mühakimələrinin bəhrəsi olan bu mükəmməl əsərə Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri, Əməkdar jurnalist Əflatun Amaşov yazdığı ilk sözündə haqlı olaraq

“informasiya blokadasını yarmaq, ilk növbədə öz xalqımıza, sonra isə beynəlxalq ictimaiyyətə əsl həqiqəti çatdırmaq” cəsarətini, eləcə də azərbaycançılıq mövqeyini məhz ulu öndər Heydər Əliyevin bildirdiyini xatırlatmaqla diqqətimizi yaxın keçmişə yönəldir. Bundan sonra bu böyük şəxsiyyət odlu-əlavə hadisələrin içərisində doğulan “Səhər” qəzetiñin əsl qəhrəmanlıq nümayiş etdirdiyini, müəlliflərin fədakarlığını yada salır. Biz də bu fikirdəyik ki, “Səhər” həqiqətən də xalqın ictimai şüuruna aydınlıq gətirməklə söz-əməl mücahidi kimi xalqın Qara Yanvar ağrılarnı öz ruhunda daşıdı.

Kitabın redaktoru, mərhum jurnalist Yusif Kərimov “Qara Yanvar dialoqu”nun müəlliflərini yaxından tanıdığından, peşəkarlıqlarına bələd olduğundan bu möhtəşəm abidənin yaradıcıları kimi onları oxculara təqdim edir. Onu da xatırladək ki, bu cəsarətli, tacrübəli jurnalistlər yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə və sonrakı günlərdə baş vermiş faciələrin sadəcə seyrçisi deyil, həm də sərrast müşahidəçi, hadisələri xarakterize edən ayıq düşüncəli vətəndaş kimi şahidi, iştirakçısı olublar. Vətən dərдинi, iştirablarını, xalqın ağrılarnı ürəklərində çəkiblər. Və uzun illərdən sonra bir kitablıq sözə hadisələrə düzgün qiymət vermək imkanını da Tanrı məhz belə bir forma və məzmunda, düşüncədə bir sıra mükafatların laureatları Məzahir Süleymanzadə və Şakir Yaqubova verib. Nəticədə şərh olunan çoxfaktlı hadisələr və bəzi məqamlara ilk dəfə onlar tərəfindən aydınlıq gətirilən 90-ci illerin Qara Yanvar tablosu göz yaddaşımızda canlanır. Dialoq boyu, baş verən qanlı faciələri törədənlərin məkrili siyaseti tutarlı, inkar edilə bilməyəcək faktlarla açılaraq ictimaiyyətə təqdim olunur.

Beləliklə, iki peşəkar jurnalist, 20 Yanvar hadisələrinin doğurduğu fəlakətləri faktların fonunda dəqiqliklə şərh edərək xalqın yaddaşına ötürməyə çalışmış və buna nail olmuşlar. Bu və digər xüsusiyyətlərinə görə də (səhbət əsnasında bu cəhətləri açaraq qeyd etməyə çalışacaq) Məzahir Süleymanzadə və Şakir Yaqubovun ərsəyə getirdikləri “Qara Yanvar dialoqu”nun mövzusuna görə və azərbaycançılıq məfkurəsini məharətlə, ustalıqla işıqlandırmalar baxımından kitabçılıq mədəniyyətimizdə mükemmel, uğurlu nəşrlərdən hesab etmek doğru olar. Əsər xalqımızın müstəqillik yolunda mübarizəsinə, vətəncilik amalı ilə döyüşən və şəhid olan oğullarımızın xatiresinə ehtiram hissələ qələmə alınmışdır. Kitabın strukturu, səhbətlərin ədəbi dilimizin zənginliyi ilə ifadəsi olduqca cəlbedicidir. Mətinin iki müəllifin dialoqu üzərində qurulması da onların söz səltənətində yeni bir forma və əsluba malik olduqlarının göstəricisidir. Bu fərqlilik özünü bir çox istiqamətdən, ən başlıcası da hadisələri zərgər incəliyi ilə çeşidləyib cəlalaya-raq baş verənlərə yüksək peşəkarlıqla yanaşaraq qələmə alıqlarında göstərir. Biz də peşəkarların — şahid, iştirakçı və müşahidəçi qismində olan müəlliflərin 1990-ci ilin 20 Yanvar hadisələrinin doğurduğu gerçəklilikləri, dəqiqliklə şərh edən və xalqın yaddaşına ötüren “Qara Yanvar dialoqu”nu bütün zamanlarda stolüstü kitablar sırasında görürük. Bu fikri doğuran səbəblər əslində hafizəmizdə güzgü kimi əks olunsa da, iki ustad jurna-

listin şahidi olduqları o müdhiş günlərlə bağlı mükəmməl açıqlama - səhbətləri bizi bu möhtəşəm kitabı yenidən vərəqləməyə sövq edir. Müəlliflər xalqımızın müstəqillik yolunda mübarizəsinə aparan yola jurnalist tehqiqatı ilə nəzər salaraq qələmə alıqları kitaba olunduqca məsuliyyətlə yanaşmışlar. Səksəninci illərin sonlarından başlayaraq, ardınca 90-ci illər hadisələrin ustalıqla, həm də böyük məsuliyyətlə incələyən müəlliflər, sarı iblislərin şovinizmi, birbaşa diri-jorluq, hərbi qüvvəsi, təzyiqi ilə eləcə də qaniçən erməni qəsbkarlarının dədə-baba torpağımızda törətdiyi qanlı faciələri ictimai baxış prizmasından ifşa edir. Eləcə də tarixi ardıcılıqla, bəzən də ötən hadisələrə qayıdaraq bir zəncirin həqiqələrində üzə çıxarılan faktları xatırlatmaqla bircə məqəmi belə unutmadan səhbətlərində olduğu kimi canlandırırlar.

Kitab ən başlıcası özünün ictimai-siyasi məzmunu, taleyüklü məsələlərin ehtiva etdiyi bəşərlik mahiyyəti ilə olduqca dəyərlidir. Müəlliflərin yaddaşının içindən keçən gerçək hadisələri sözün söze söykək formasında bir-birinə xatırlatması, sərrast düşüncənin süzgəcindən keçirilərək, hadisələri yətişdirən zamanı, bu zamanın təkzib olunmaz faktlarını öne çəkərək hər şeyi olduğu kimi, oxucu təfəkkürünə aydınlıq gətirməklə siyasi mühakiməyə yönəldir. Bu formanın özü də təkçə iki həmkarın dialoqu deyil, ifadə etdiyi milli mənsubiyətimizin aynasından görünən taleyüklü məsələləri geniş bir panaranda əks etdirən həyat həqiqətlərinin bir möhtəşəm, canlı təsviridir.

“Qara Yanvar dialoqu” haqqında fikirlərimi mümkün qədər yiğcam formada təqdim etməyə çalışdım. O səbəbdən ki, səhbətlərin mahiyyətinə dərindən varmaq üçün Qara Yanvar ağrılarnın həzər zaman düşüncəmizdə daşımaqdan ötrü, bu tarixin həm də böyük qəhrəmanlıq salnaməmizin parlaq, möhtəşəm bir səhifəsi olan bu kitabı hər birimizin təkrar-təkrar oxuması vacibdir. Bu kitab özünün xarakterik xüsusiyyətləri ilə müstəqilliyimizin bərpasına aparan yollarda xalqımızın yaşadığı acıların, çətinliklərin, eyni zamanda qəhrəmanlıq tariximizin əks-sədəsidi. Milli kimliyimizi, qüdrətimizi, milli dövlətçiliyimizin bütünlükə mahiyyəti ni əks etdirən qəhrəmanlıq himnidir. Birliyə çağırış kimi səslənən bu himn xalqı müstəqilliyimizin qorunması, dövlətçiliyimizin möhkəmələnməsinə səfərbər edən ən mübariz bir vasitədir. “Qara Yanvar dialoqu”nun azərbaycançılıq məfkurəsi ilə çağlayan qayəsi də məhz bu amaldan güclərdir.

Şəfəq NASİR,
“Respublika”.